

הבדלים בין שומר חנם לשומר שכר / עבודה בשכר מול עבודה

בהתנדבות – 1186

שומר חנם פטור מגניבה ואבידה ושומר שכר חייב. לקמן בעז"ה נדון האם קיימת תביעה לאיכות שמירה גבוהה יותר אצל שומר שכר (האם שומר שכר שמקבל שכר גבוה מהמקובל יש לצפות ממנו לשמירה יותר איכותית גם אם לא דובר על כך במפורש ? האם יש דין "אונאה" בשכר שכיר שיכול השומר לומר שכיון שנתן לו שכר מועט אינו צריך לעבוד קשה בשמירה וכן ההיפך – ושכרו יוכיח עליו).

בבא קמא דף מז עמוד א

דאיתמר: המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן, רב אמר: הרי זה מקח טעות, ושמואל אמר: יכול שיאמר לו לשחיטה מכרתיו לך. אמאי? וניחזי אי גברא דזבין לרדיא, אי גברא דזבין לנכסתא? לא צריכא, בגברא דזבין להא ולהא. וניחזי אי דמי רדיא - לרדיא, אי דמי נכסתא - לנכסתא! לא צריכא, דאוקיר בישראל וקאי בדמי רדיא.

שו"ע חו"מ סימן רלב סעיף כג

המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן, אם אין להוכיח אם קנאו לחרישה או לשחיטה, כגון שהוא אדם שהוא קונה לזה ולזה, וגם אין הוכחה בדמים, כגון שנתייקר הבשר כדמי שור לחרישה, אינו מקח טעות שיכול לומר: לשחיטה מכרתיו, אף על פי שהרוב קונים לחרישה ולא אזלינן בתר רובא להוציא מיד המוכר. אבל אם עדיין המעות ביד הלוקח, לא מבעיא אם רובם קונים לחרישה, אלא אפילו כי הדדי נינהו, המוציא מחבירו עליו הראיה. ואם הלוקח אינו רגיל לקנות אלא לחרישה, והמוכר מכירו, הרי זה מקח טעות. ואם אינו רגיל לקנות אלא לשחיטה, מסתמא לשחיטה קנאו. ואם הוא רגיל לקנות לשחיטה ולחרישה, אם יש הוכחה בדמים, אם נתן דמי שור לחרישה אומרים לחרישה קנאו והוי מקח טעות; ואם נתן דמי שור לשחיטה, אומרים לשחיטה קנאו.

סמ"ע סימן רלב ס"ק ס

(ס) אם יש הוכחה בדמים כו'. ז"ל הטור [סעיף כ"ב] ואף על גב דקי"ל כרבנן שאין הדמים ראייה, הני מילי גבי צמד בקר [לעיל סימן ר"כ [סעיף ה' בטור]] שהדמים מכחישים את עיקר הלשון, דעיקר לשון בני אדם קורין לעול בלא בקר צמד, אבל הכא בין לרדיא בין לשחיטה נקרא שור לכולי עלמא, בזה הולכין אחר הודעת הדמים, עכ"ל. ועיין פרישה [שם] מה שכתבתי בזה:

בית הבחירה למאירי מסכת בבא קמא דף מז.

והודעת הדמים שכתבנו רוב מפרשים פרשוהו אף בפחות משותות ומ"מ גדולי המפרשים כתבו שלא נאמר דין דמים מודיעים אלא כשיש הפרש ביניהם ביתר משותות... (פתחי חושן אונאה פרק י"ב הערה מ"ג: מדברי הרשב"ם נראה שמפרש כגדולי המפרשים...).

לאור האמור האם עצם העובדה ששומר מקבל שכר/ מקבל שכר נמוך/ מקבל שכר גבוה יכולה להוות הוכחה לגבי רמת השמירה הנדרשת (כאשר לא סיכמו דבר מראש) ?

רמב"ם הלכות מכירה פרק יג הלכה טו, יח

השוכר את הפועל לעשות עמו בין בקרקע בין במטלטלין אין לו הוניה, מפני שהוא כקונה אותו לזמן, ועבדים אין בהם הוניה (יח) נראה לי שהקבלן יש לו הונאה, כיצד כגון שקבל עליו לארוג בגד זה בעשרה זוזים, או לתפור חלוק זה בשני זוזים הרי זה יש לו הוניה, וכל אחד משניהם בין קבלן בין בעל הבגד חוזר לעולם כמוכר.

סמ"ע סימן רכז ס"ק נא

ודע דמורש"ל ז"ל [בחידושו לטור] כתב דאף דאיתמעטו הני מדין אונאה, מ"מ לא גרעי מאונאת דברים וגניבת דעת, ובכלל לא תונו איש את אחיו הן וכמו שיתבאר ריש סימן רכ"ח, אם לא שהמוכר בעצמו לא ידע מאונאתו. האם שומר הינו שכיר או קבלן? - האם יש בו דיני אונאה - האם ישפיע על דרגת השמירה? אם אין בו דין אונאה - האם ישפיע על דרגת השמירה - ועיין מאירי לעיל.

גמרא בבא מציעא דף עה: - עו. (ועי' שבהמשך בדה"ע).

השוכר את האומנין והטעו זה את זה, אין להם זה על זה אלא תרעומת. גמ'. היכי דמי... דאמר ליה בעל הבית (-בעה"ב לעובד שלו) זיל אוגר לי פועלים ואזל איהו ואטעינהו. היכי דמי? ... דאמר ליה בעל הבית בתלתא ואל איהו אמר להם בארבעה... איבעית אימא: לעולם בפועלים עסקינן, דאמרי ליה: כיון דאמרת לן בארבעה - טרחינן ועבדינן לך עבידתא שפירתא. - ולחזי עבידתייהו - בריפקא (=חריץ מים) - ריפקא נמי מידע ידע! - דמלי מיא, ולא ידע.

חדושי הריטב"א (מיוחס לו) מסכת בבא מציעא דף עו עמוד א

שם כיון דאמרת לך בדי' טרחינן ועבדינן עבידתא שפירתא. ומסקנא ברפקא מלא מים דלא ידע ולפום הכי אין להם זה על זה אלא תרעומת מכלל דאי הוה ידע מצוי למיתבע מיניה ד' כיון דאיכא מאן דפסק מעיקרא עמייהו בדי' אף על פי שאין בדעתו של בעל הבית אלא ג' דהא טרחי ועבדי עבידתא שפירתא. ושמעי' מהכא דמאן דפסק לפועליו ג' ואזלי אינהו ועבדי עבידת' שפירתא דשויא ד' לא מצוי למתבע מיניה ד' דאמאי קא סמכי כי עבדי עבידתא שפירתא דהא ליכא מאן דפסק ד' אלא ודאי כדי למצא חן בעיני בעל הבית וכדי שימצאו מי שישכרם בכל יום ולא איבעי למיתב להו אלא ג'.

מה הסיבה שהפועלים טרחו ועשו יותר ואע"פ כן אין להם יותר שכר ?

טור חושן משפט הלכות שכירות פועלים סימן שלב

האומר לשלוחו צא ושכור לי פועלים... ואם אמר לו בעל הבית בשלשה והוא שכרם בארבעה... ואם אמר להם שכרם על בעל הבית נותן להם כפי מה שנשכרים הפועלים בעיר אם ד' ד' ואם ג' ג' ואפילו שהפועלים בעלי בתים שיש להם מלאכה בעצמן ואין יכולין לומר לא היינו נשכרים אלא על דעת ליקח ד' אלא אין להם אלא ג' ואפילו יש שנשכרים בג' ויש שנשכרים בדי' אין להם אין להם ג' ותרעומתם על השליח בד"א כשאין מלאכתם שוה ד' אבל אם הוא שוה ד' נותן להם ד' אפי' שהפועלים נשכרים בג' והוא שיכול לברר שמלאכתן שוה ד' אבל אם א"א לעמוד על המלאכה כמה היא שוה אין להם אלא ג' ותרעומתם על השליח.

דברי מלביאל מסכת בבא מציעא דף עו עמוד א

ולחיזי עבידתייהו בריפקא וכו'. ברי"ף והרא"ש וח"מ ס"י שלב מפורש שאם עשוי באמת עבידתא שפירתא נותן להם ארבע. וצריך עיון טובא מה נקרא עבידתא שפירתא, הא וודאי שכל פועל מחוייב לעשות באמונה עד מקום שידו מגעת. ואולי איירי שהיה מנהג המדינה כמה לעשות ביום, והוא עשה יותר. וצריך עיון, דכל כהאי גוונא הוי להו להפוסקים לפרושי.

שולחן ערוך חושן משפט הלכות שכירות פועלים סימן של"א סעיף א

השוכר את הפועלים ואמר להם להשכים ולהעריב, מקום שנהגו שלא להשכים ושלא להעריב אינו יכול לכופן, אפילו הוסיף על שכרו, כיון שלא התנה כן בשעה ששכרו.

סמ"ע סימן של"א ס"ק א

אפילו הוסיף על שכרו. שיוכלו לומר הא דאוסיפת לך כדי לעשות עבודתך שפיר וכן עשינו. גמרא [ב"מ פ"ג ע"א]. וכ"כ הטור והמחבר בסוף סימן של"ב [טור סעיף ד' ומחבר סעיף ה'].

ט"ז חושן משפט סימן של"א

סעיף א'. כיון שלא התנה. והא דטפי להו בשכרם, דנעבידו ליה עבידתא שפירתא, הכי איתא בגמ' פרק הפועלים [ב"מ פ"ג ע"א]. וקשה לי ונחזי עבידתייהו, דכה"ג פריך פרק האומנין [שם] דף ע"ו [ע"א] ומשני דאי אפשר למיחזי, ופסקו רבינו [הטור] בסימן של"ב סעיף א' במה דברים אמורים שאין מלאכתן שוה ד' כו', ה"י נחזי עבידתייהו (כו') אי הוי טפי משאר פועלים. וי"ל דהכא שהבעה"ב בעצמו אמר שיוסיף להם, על דעת שיעשו מלאכה יפה כיונו שיעשו לו על צד היותר טוב שהם יכולים, ובא לאפוקי שלא יתעצלו במלאכתן, משא"כ בפרק האומנין שלא אמר להם בעל הבית כלום, רק הפועלים אטעו אהדדי ואמר פועל לחבירו שהבעה"ב יתן לו ד' ושכרם על הבעה"ב, ואז אין זכות לפועל לתבוע ד' רק מכח שאומר שעושה לו מלאכה יותר יפה משאר פועלים, ע"כ צריך שיהיה באמת יותר יפה :

קצות החושן סימן של"א ס"ק א

(א) מקום שנהגו לזון. כתב בתרומת הדשן ס"י שכ"ג ז"ל, ראובן שכר את שמעון עבור עשרה זהובים שילך לו למדינה פלונית אל לוי ומסר לו כתבים כו' ויחזור לתוך ג' שבועות, וקודם שיצא שמעון לדרך ראובן גם כן לצד אחר, וכשרצה שמעון לצאת לדרך אמר לאחד או לשנים מבני העיר ראובן שכרני בכך וכך ובדעתי שיתן לי מקודם ההוצאה על הדרך בהליכה ובחזרה כו', סובר אני שיחזיר לי ההוצאה מלבד השכר שקצב לי וחזר ועשה שליחותו ותובע מראובן הוצאות, השיב ראובן על הוצאות לא היה דעתי ובשביל כך קצבתי לך עשרה זהובים לשכרך אלמלא כך לא היה ראוי לתת לך עשרה זהובים, ושמעון טוען מנהג כל השוכרים כה"ג שיתנו לעולם הוצאות לבד השכירות ככה יעשה לי גם כן, הדין עם מי?

תשובה, יראה דהדין עם ראובן מאותו טעם שהוא טוען דהדמים מודיעים ששכרו על הוצאות שלו, שהרי שמעון מודה לו שאין ראוי לתת שכר גדול כ"כ בשליחות כזאת, ואף על פי שגם ראובן מודה לו שמנהג סתם שוכרים כה"ג שיתנו הוצאות עם השכר, מכל מקום י"ל דהדמים מודיעין.... עכ"ל.

ותמיהא לן מלתא דהא בהדיא אמרו ריש פרק הפועלים (ב"מ פג, א) במקום שנהגו שלא להשכים ושלא להעריב דאפילו הוסיף על שכרן לא מצי אמר אדעתא דלהשכים ולהעריב ולא אמרינן הדמים מודיעין, וכן במקום שנהגו לזון יזון משמע דאפילו הוסיף בשכרן. וכן מוכח ריש פרק המקבל (שם קג, ב) ע"ש מקום שנהגו להשכיר אילנות על גבי קרקע כו', לא צריכא דכ"ע יתבי בתלתא ואזיל ויהביה בריבעא מהו דתימא דאמר ליה דאדעתא דלא יהבינא לך באילנות קמ"ל דאיבעי ליה לפרושי, וכן הוא בטור ושו"ע סימן ש"ך (סעיף ה'), ובכל הני דאמרן אין הלשון סותר ואפ"ה לא אמרינן הדמים מודיעין אלא דלא מהני הודעת דמים נגד המנהג. ואף על גב דמהני נגד רוב לא מהני נגד סתם מנהג, דהא מנהג עדיף דלא אזלינן בתר רובא להוציא ממון ואילו בסתם מנהג אזלינן בתריה להוציא ממון, ואם דעתו אינו על דרך המנהג הו"ל לפרושי בהדיא וכמו שאמרו ריש פרק המקבל, וא"כ ה"ה בהוצאות אם מנהג כל השוכרים כה"ג שיתנו לעולם הוצאות כנדון דתרומת הדשן אין הדמים מודיעים וצ"ע:

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף פה. / חובל בחבירו והחובל מציע רופא שמרפא בחינם

ואי א"ל: מייטינא אסיא דמגן במגן, א"ל: אסיא דמגן במגן - מגן שוה.

רבינו יהונתן מלוניל על הרי"ף מסכת בבא קמא (לפי דפי הרי"ף) גמרא דף ל עמוד ב

אסיא דאמגן שירפאך בחנם בעבור אהבתי, מצי למימר ליה אסיא דאמגן מגן שוי, כלומר לא יחוש על רפואתי ולא יתבייש ממני ויתארך זמן רפואתי ימים רבים ואצטער בין כך,

דא"ש מסכת בבא קמא פרק ח סימן א

ואם אמר המזיק יש לי אוהב קרוב שירפאך בחנם יכול הוא לומר כשאין הרופא מקבל שכר אין לבו ומחשבתו מדקדק בעיקר צורך החולה כיון שאינו מצפה לקבל שכר.

פולקא חריפתא מסכת בבא קמא פרק ח סימן א ד"ה [ז] יש

[ז] יש לי אוהב קרוב. בחדא סגי ואפ"י בלא חדא נמי תסגי שיהא לו מי שירפא בחנם ולא משום אהבתו וקרבתו אלא שמצד עצמו רוצה לרפאות בחנם אם שחושב בזה שעושה גמילות חסד ועובד את ה' ואם לפנייה מן הפניות אבל נקט אוהב קרוב דלעולם דברו בהווה ורגיל להיות.

באר הגולה חושן משפט סימן תב סעיף כא ס"ק א

שם בגמרא אסיא דמגן במגן ופירושו כשאין הרופא מצפה לקבל שכר אינו מעיין כל כך בענין החולי:

גליוני הש"ס מסכת בבא קמא דף פה עמוד א

אסיא דמגן במגן מגן שוה, נ"ב ע' מה שנדמה לזה בשו"ת צמח צדק סי' א' ויש לספק אם הוא מדת חסידות אם הרופא מוחל על התשלומין די"ל דאגן בזה מדת חסידות שירפא לחנם מטעמא דאסיא דמגן במגן כו' ושוב ראיתי בשו"ת יעקב סי' פ"ו ע"ש ברהיטות דבריו דפשיטא ל"י דהרופא רשאי למחול ואך החולה הוא דיש לו לשלם משום אסיא דמגן כו' אבל אם החולה משלם יכול הרופא למחול ושלא לקבל ע"ש:

סמ"ע סימן תב ס"ק כד

(כד) אין שומעין לו.... ועל רופא אחר חנם יאמר רופא שאינו מקבל תשלומין אין מדקדק ברפואתו. האם מותר לרופא חנם שלא לדקדק או שכך חושש הנחבל ?

שו"ת צמח צדק (הקדמון) סימן א / הא רק ברופאים

לפי זה לפום ריהטא יש להוכיח אם ירצה רב או חזן ושמש להיות בקהל בחנם בלי שכירות ויתרצו להם רוב מנין לא יצטרכו לדעתם של העשירים כלל. הא ליתא. חדא דיכולים לומי אסיא דמגן וכו'. ועוד דכתב מהר"ק שורש ל' שהתפלה של קהל הוא במקום תמידין ובאין משל ציבור ואין ראוי שיהא שלוחם מקריב שלא מדעתם ורצונם. וכמו כן בקבלות הרב כי אין אדם לומד תורה אלא ממני שלבו חפץ והכי מיייתי מהר"ש מדינא סימן ל"ה השייך לא"ח.

שו"ת הרשב"א חלק א סימן תג (נפסק להלכה בקיצור בשו"ע או"ח נג כב)

שאלת איזה עדיף שליח צבור שכור או בנדבה? תשובה יותר ראוי להיות שליח צבור שכור לפי שבמקום שהוא שכור וברור מן הקהל אין פרץ ואין צוחה שאין אחר / שאינו / הגון רשאי לפשוט רגלו ולהתפלל. ואם היה בנדבה הרשות נתונה לכל. ובפרוץ הדבר יעלה מי שאינו הגון כהגון... וגם השליח צבור נזהר יותר בתפלתו ובתקוניו למען ששכור הוא.

שו"ת עשה לך רב חלק ג - הערות סימן לא / מכתב הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ"ל

אחרי שהתפרסמה לראשונה בעתונות תכנית הכינוס הארצי הי"ח המוקדש לנושא "הרפואה בהלכה". ב"ה, עשי"ח חזון התש"ה

נזכרתי בשיחה נאה של רופא גדול מומחה ומפורסם, שהיה תלמיד - חכם מובהק וצדיק במעשיו, ובספרו "משיב נפש" בביורוי הלכה, בעניני הלכה - למשה - מסיני, ובעניני מציצה במילה, הוא הד"ר סרהיי... כאשר כקאאמו"ר הרב זצ"ל רצה לשלם לו שכר טרחתו בדיקה והתייעצות רפואית, כפי המכסה הרגילה, ובשום אופן לא רצה לקבל, והייתי אז בילדותי לפני יג, ואמרתי לו הלא הוא בצדקתו ראוי להתחשב עם דברי חז"ל, בבבא - קמא פרק החובל שלמדתי אז, כי רופא צריך להיות לא אסיא דמגן, ועל זה הוא ענה לי כי זה שייך לגבי אותם הרופאים הכופרים, שכל ערך החיים שלהם הוא חמרני, ואם אינם מקבלים שכר כספי זהו בחינם, אבל אני בהחלט לא אסיא דמגן, כי כאשר אני זוכה לחזק מצב הבריאות של אדם גדול בתורה יש לי ת"ל חשבון גדול וחשוב על זה שהוא שמור וחשוב לי הרבה יותר מכל חישובי הפרוטות הכספיות, וזה לא במגן.

שו"ת צמח יהודה חלק ד סימן צא

יב. בענין דינו של המג"א והמשנ"ב הביאו שטוב לשכור קדיש מאשר שיאמר בחינם, הנה טעמו כמבואר במחצית השקל והובא "במטה אפרים" להגאון רא"ז מרגליות דיני קדיש יתום ב"אלף למטה" (שער ד' סק"ט) שהוא משני טעמים, עפ"י הגמ' ב"ק (פה, א) דהמזיק חבירו והוצרך לרפואתו ע"י רופא בחינם אומר לו אסיא דמגן במגן מגן שו"א, כלומר האומר קדיש בחינם אינו עושה זאת בכל לבבו, ואיננו מכוון כראוי, ופעמים גם מתרשל במלאכתו, והטעם השני ע"פ הסוד שמצוה שעושים בחנם ערכה פחות ממצוה שעושים בשכר, וע"ש והוא מדברי הזה"ק פ' תרומה (קכח, א) דמצוה יש להשתדל לעשותה ע"י הוצאות ולא בחנם ע"ש.

שו"ת דברי מלביאל חלק ג סימן מד

ואם כוונתו לשם מצוה בודאי לא שייך לומר עליו אסיא דמגן דאדרבא ישתדל יותר ברפואתו כי זהו עיקר קיום המצוה. והרי מצות לימוד והוראה הוא דוקא בחנם וכי נימא דהלימוד יהא גרוע בשביל דהוי בחנם. ועכ"ל דכיון שעושה לשם מצוה לא מיקרי בחנם. דשפיר משתדל ללמוד כראוי. ומ"ש הצ"צ סי' א' שאם קצתם רוצים ליקח רב שאינו מקבל שכר יכולים האחרים לעכב משום סברת אסיא דמגן. י"ל דשאני רב העיר שצריך שיהא פנוי לגמרי לעסקי העיר. וכשלא יקבל שכר אזי בהכרח יצטרך לעסוק בפרנסתו ולא יוכל להיות פנוי לצרכי הרבים. משא"כ כשקובע ללמוד עם תלמיד שפיר ילמוד כראוי אף בחנם.... דאפשר הרופא אין יכול להשיב ריקם פניו ומתחיל לעסוק בזה. אבל בלבו לא ניחא לו זה ולא יעסוק כראוי רק כדי להראות את קרובו שעוסק בזה: אכן באמת נראה דאף אם עוסק לשם מצוה מיקרי ג"כ אסיא דמגן דהא אפשר שתזדמן לו מצוה אחרת לעסוק בה או חולה יותר גדול וכדומה. אבל רופא בשכר הוא שוכרו שיתחייב לעסוק ברפואתו בלי דיחוי....

חשוקי חמד מסכת בבא קמא דף פה עמוד א

שאלה. רופא המבקש לוותר על שכרו, האם יש בזה מידת חסידות, או שמא הרי זה בכלל "אסיא דמגן במגן, מגן שווה?" (פרופ' פנחס נמט)

תשובה.... במסכת בבא קמא דף פה ע"א.... והנה הפלפולא חריפתא (שם אות ז') מעיר על הרא"ש...

והנה לכאורה מוכח מדברי הפלפולא חריפתא שרופא העוסק בריפוי בחינם וכוונתו למען גמילות חסד ועבודת ה', גם הוא בכלל "אסיא דמגן במגן, מגן שווה".... והנה יעוין בגליוני הש"ס בב"ק דף פה ע"א שדן בשאלה זו.... עכ"ל. מבואר בדבריו שהחולה חייב להציע תשלום, אך הרופא רשאי למחול... לגבי החולה ההלכה היא שהוא מצדו חייב לשכור רופא תמורת שכר, ובכך להמריצו שיהיה "לבו ומחשבתו מדקדקים בעיקר צורך החולה", וזוהי השתדלותו של החולה. מצד הרופא, יכול הוא למחול ולא לקבל את התשלום. לפי דברי גליוני הש"ס מתפרשים יפה גם דברי הפלפולא חריפתא. והוא, שאם המזיק טוען "יש בעיר רופא העוסק בגמילות חסדים ועבודת ה' והוא מרפא חינם", אין מקבלים דבריו, משום "דאסיא דמגן במגן שווה", ולכן המזיק מצדו חייב לעשות השתדלות ולשלם שכר לרופא, ולא לסמוך על חסידות הרופא שאינו מקבל שכר. ואמנם הרופא מצדו יכול למחול על התשלום.

גם ביחס להנהגות חזן בבית כנסת ישנן הנהגות חלוקות. ומצינו בצמח צדק (הקדמון, תשובה א' בהג"ה לבן המחבר): שאם יתרצה החזן להתפלל חינם, יכולים הציבור להתנגד לכך, משום "דאסיא דמגן במגן מגן שווה". ומאידך מצינו במשנה ברורה (סימן שו ס"ק כג) שהחזן המקבל תשלום אינו רואה במעות שמקבל סימן ברכה, ומשום כך הרבה חזנים מוותרים על שכרם. נשאלת אפוא השאלה כיצד לנהוג? והתשובה היא שקיימת הנהגה מצד החזן, והנהגה מצד הציבור. הציבור מצדו חייב להתאמץ ולשלם, והחזן מצדו עדיף לו לוותר או לתרום את התשלום למוסד צדקה.

האם מדבריו נסיק יש חובת השתדלות שונה בעושה בחינם ובעושה בשכר או שכל הדיון הינו על המשלמים ואילו העושים – עליהם לעשות במלוא כוחם בכל מקרה ?

...שאלה. יש להסתפק מה דינו של רופא הנוטל פחות מהתשלום המקובל, האם הוא בכלל "אסיא דמגן במגן"?

תשובה. אפשר להוכיח שרופא הנוטל שכר מועט אינו בכלל "אסיא דמגן". והוא מהנאמר בגמרא "ואי אמר מייתינא לך אסיא רחיקא, אמר ליה אסיא רחיקא, עינא עוירא". וביאר הרא"ש (שם) את דברי הגמרא: "שאם אמר החובל אביא רופא ממרחקים שיטול מעט שכר, יכול הניזק לומר, רופא שהוא ממקומו מדקדק יותר, כדי שלא יפסיד המחאתו". משמע שלולא טענה זו שרופא הבא ממרחק אינו חושש להמחאתו, היה אפשר לשכור אותו אף על פי שנוטל שכר מועט.... מעשה שהיה במחבר ספר "משיב נפש", הרופא המומחה והת"ח המופלג ר' סרהיי, שריפא תלמיד חכם¹ וסירב בכל תוקף לקבל שכר. שאלוהו, הרי נאמר "אסיא דמגן במגן מגן שוה", כלומר רופא העובד חנם עבודתו שוה חנם ואין לה ערך. ענה בחכמתו: דברי הגמרא נאמרו ברופאים כאלו שכל ערך החיים שלהם הוא חמרני, ואם לא מקבלים שכר כספי הרי זה חנם. אבל אני בהחלט איני "אסיא דמגן במגן", כי כאשר זוכה אני להבריא אדם גדול בתורה, חשוב לי הדבר יותר מכל חישובי הפרוטות הכספיות, ואין זה בכלל "מגן".

האם מכאן נלמד שאכן שומר חנם יכול להשקיע פחות משומר שכר? האם יש להעדיף להיות שומר שכר?

¹ מי הוא? מדוע לא גילה?